

ÉRTESÍTŐ

a Budapesti Városvédő Egyesület lapja

2009. június-július-augusztus
XXVII. Évfolyam, 5. szám

Kedves Tagtársaink!

A nyári hónapokra a hagyományokat követve összevont programfüzetben olvashatnak rendezvényeinkről. A nyár a pihenés ideje, a csoportmunkák június közepén szünetelnek, de az Egyesület központjában sok izgalmas esemény várja az érdeklődőket. Június elejéig nyitva tart nagy sikerű kiállításunk a budapesti evezős életről, majd újabb tárlat indul: az Otto Wagner tervei alapján épült, világhírű Rumbach utcai zsinagóga hosszú idő után megújul, a rekonstrukció az egész város büszkeségének ígérkezik. Ennek terveit mutatjuk be június közepétől, amihez filmvetítés és épületbejárás is kapcsolódik. Majd a nyár utolsó nagy eseménye a napokban Europa Nostra díjat nyert gyöngyösi Orczy-kastély bemutatása lesz az egyesület Podmaniczky-termében. A kiállítással a siker örömét szeretnénk megosztani a közönséggel. Augusztus 10-23. között az Egyesület is nyári szünetet tart, augusztus végétől újra kezdődik a munka és több programmal készülünk a Kulturális Örökség Napokra. Addig pedig mindenkinek kellemes nyári pihenést kívánunk!

Götz Eszter

Felhívjuk tagtársaink figyelmét, hogy az Egyesület Kossuth Lajos utcai központja augusztus 10-23. között zárva tart!

MEGHÍVÓ

Szeretettel Várunk minden kedves érdeklődőt

2009. június 11-én (csütörtök) 16 órakor

a Budapesti Városvédő Egyesület

A Rumbach utcai zsinagóga története és felújítása

című kiállítására az egyesület Podmaniczky termébe.

Megnyitja: Dávid Ferenc művészettörténész

A kiállításhoz kapcsolódó programjaink:

2009. június 18. (csütörtök) 16 órakor

Radó Gyula rendező és **Bubryák István** producer

Egy betemetett zsinagóga Budán

című ismeretterjesztő dokumentumfilmjének vetítése egyesületünk vetítőtermében.

A vetítés után beszélgetés az alkotókkal.

Június 21-én (vasárnap) 10 órakor Kőnig Tamás, a rekonstrukciót vezető építész mutatja be bejárás keretében a Rumbach Sebestyén utcai zsinagógát.

MEGHÍVÓ

Szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt

június 19-én (pénteken) **11 órára**

a **Podmaniczky Frigyes szülőházán elhelyezett emléktábla koszorúzására**
(Budapest, V. kerület, Ferenczy István u. 12.)

Beszédet mond:

Rogán Antal, Belváros-Lipótváros polgármestere,
Ráday Mihály, egyesületünk elnöke és
Saly Noémi, a Podmaniczky Páholy szóvivője.

MEGHÍVÓ

Szeretettel Várunk minden kedves érdeklődőt

2009. július 14-én (kedd) **16 órakor**

a Budapesti Városvédő Egyesület

A gyöngyösi Orczy kastély felújítása

Europa Nostra díj 2009

című kiállítására az egyesület Podmaniczky termébe.

Megnyitja: **Ráday Mihály**, egyesületünk elnöke

és **Winkler Gábor**, az Europa Nostra Tanács (Hága) tagja

Látogatható: július 31-ig H-Cs: 10-16, P: 10-13

EPRESKERTI ESTÉK

Június 6. szombat 18 óra: Händel: Dettingeni Te Deum

Előadók: Bokor Jutta, Nemessányi Éva, Bubnó Tamás, Jelkl László, a
Budapesti Énekes Iskola és az RBZH Kamarazenekar
vezényel: Philipp György

Helyszín: a Magyar Képzőművészeti Főiskola, Epreskerti Barokk Kálvária

Megközelíthető az Egyetem Kmetty utca 26. alatti kapujától.

A koncerten a részvétel ingyenes!

A Ferencvárosi Művelődési Központ és Intézményei tisztelettel meghívják Önt

Tankóné Borsos Dóra iparművész

tűzzománc és gobelin kiállításának megnyitójára

2009. június 5-én (pénteken) **18 órára**

a Ferencvárosi Pincegalériába (IX. ker., Mester u. 5.)

A kiállítást megnyitja: **Gönczi Ambrus**, muzeológus

Megtekinthető: június 27-ig, vasárnap és hétfő kivételével 10-18 óra között.

PROGRAMAJÁNLÓ

A Csendvédelmi Bizottság, a Missziói és Környezetügyi Központ (a KOKOSZ tagja) és a JTR Rend civil szervezet közös konferenciája:

Környezetbarát városok- Fenntartható települések

Az Egyház ökumenikus felelőssége a teremtett világért

a Környezetvédelmi Világnap és a Teremtés 19. Ünnepe alkalmából
Budafok-Tétényben, a Nádasdy Kálmán Művészeti és Általános Iskola Dísztermében
(1222 Budapest, Nagytétényi út 31-33.)

2009. június 5-én 14.30-tól és június 6-án 9.30-tól

Fővédnök:

Dr. Fabiny Tamás ev. püspök

A Környezetvédelmi Világnap – A Teremtés ünnepe részletes programját itt olvashatják:

<http://www.evangelikus.hu/Members/bollazu/koernyeztvedelmi-vilagnap-a-teremtes-19.-unnepe>

A FÖLD-ŐR Környezetvédelmi Klub

a Budapesti Városvédő Egyesület Környezetvédelmi Csoportjának támogatásával működik.

2009. június 12-én, pénteken 18 órától: „Aktuális teendők a kiskertben” – Vendégünk: *Pesti László* a FŐKERT munkatársa.

Címünk: Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Vécsey lakótelepi Könyvtára, 1204 Budapest, XX. Pacsirta u. 157/B.,
Tel: 284 – 7447, E-mail cím: fszek2004@fszek.hu

Budafok-Tétényi munkacsoportunk programajánlója:

2009. május 9. - június 14. között rendezik meg a 35. Budafok-Tétényi Tavaszi Művészeti Fesztivált, melynek keretében – a gazdag kulturális programok mellett –, hosszú évek után, idén újra lesz rózsakiállítás! A Gyümölcs- és Dísznövénytermesztési Kutató-Fejlesztő Kht. – idő közben különféle jogcímenek „összement” – 2,5 hektáros területén (XXII. Park u. 2., bejárat a Nagytétényi útról), mintegy 1300 tő, teljes színpompájában virágzó, illatozó rózsák lesz látható. A kiállítás megnyitója **2009. június 5-én (péntek) 11 órakor** lesz a helyszínen! A részletes program a www.bp22.hu honlapon olvasható! (Ezen a helyen az első facsemete és rózsák kertészetét még Klauzál Gábor létesítette Budatétényben; később itt forgatták a „Hat holdas rózsakert” című film szabadtéri jeleneteinek jó részét, valamint a *Tanú* című film „magyar-narancsos” részét is!)

2009. június 5-14. között ismét látogatható a híres **budatétényi Rozárium** (Bp. XXII. Park utca 2., bejárat a Nagytétényi út felől), ahol mintegy 2,5 ha területen, 1300 fajta nyíló rózsátó színpompás virágaiban gyönyörködhetnek – több mint másfél évtizedes szünet után ismét – a virágkedvelők! (Emlékeztetőül: a mai rozárium területén először Klauzál Gábor létesített rózsák- és gyümölcsfa kertészetet 1858-ban.) A rózsakiállítás ünnepélyes megnyitója június 5-én 14 órakor lesz. A kert díjmentesen látogatható!

A „Rozárium” területén rendezik meg **2009. június 12-14. között a Kárpát-medencei Borászok 4. találkozáját** (naponta 15-23 óra között), melyen hazai és határon túli jeles magyar borászok kiváló borait kóstolhatják, kellemes zene mellett az érdeklődők!

Alapításának 10. évfordulóját ünneplő Budafoki Péter-Pál Utca és Környéke Polgári Kör **2009. június 26-27-én** rendezi meg a hagyományos **Péter-Pál napi ünnepségét**, gazdag hagyományőrző és kulturális programmal. A rendezvényre minden érdeklődőt szeretettel várnak!

Előrejelzés: a hagyományos **Budafoki Pezsgő- és Borfesztivál 2009. szeptember 4-6. között** kerül megrendezésre, a családi program-naptárba ne feledjék el ezt is előre felvenni!

A programok részleteiről a www.bp22.hu és a www.peterpalkor.hu honlapon olvashatnak bővebben!

A KVVM Társadalmi Kapcsolatok Osztálya, Zöld-Pont Szolgálat ajánlata **A Pusztaszeri Természetfilm Fesztivál filmjeiből:**

Június 3-án (szerdán):

A madáretető vendégei profi

Rendezte: *Nahlik Nárcisz* (60')

Július 8-án (szerdán):

A Túr-mente természeti értékei profi

Rendezte: *Szabó D. Zoltán* (25')

Pápua Új Guinea – egy másik időzóna profi

Rendezte: *Molnár Attila Dávid* (26')

A filmekkel kapcsolatban érdeklődni lehet: Urai Róbertnél (KVVM Zöld-Pont Szolgálat, 1011 Bp., Fő u. 44-50.), tel: 457-3440, fax: 457-3354, urai@mail.kvvm.hu Zöld szám: 06-80-40-11-11

A pesterzsébeti Gaál Imre Galéria (XX. kerület, Kossuth Lajos u. 39.) programajánlója **(Nyitva: vasárnap és hétfő kivételével 10-18 óráig):**

Június 3-án (szerdán) **18 órakor:** Művészeti Szalon - A művészet útvesztői: D. Udvary Ildikó művészettörténész előadása és Vásáry André férfiszoprán énekes koncertje, zongorán közreműködik Sümegi Enikő; Tavaszi Tárlat közönségdíjának átadása

Június 6-án (szombaton) **18 órakor:** Opera est - Gluck: Májuskirálynő c. egyfelvonásos vígopera, La Stella Ének Stúdió; Rendező: Gaál Ildikó; Zenei Rendező, zongora: Zorn Erzsébet

Múzeumok Éjszakája Pesterzsébeten

Június 20-án (szombaton) **Múzeumok Éjszakája** a Pesterzsébeti Múzeumban is!
Programok 18 órától hajnali 2 óráig; a múzeum látogatható: 10 órától hajnali 2 óráig.
Cím: 1203 Budapest, Baross u. 53. Telefon: 283-1779.

A Szemléletváltás az Életért Egyesület

Június 7-én (vasárnap) **14 órakor** kertlátogatási programot szervez a **Kertészeti Egyetem Arborétumába**. Találkozás: a Villányi út és Szüret utca sarkán.

Július 5-én (vasárnap) **14 órakor** kertlátogatási program a **Kerepesi Temetőben**.

Találkozás: a főbejárat melletti kápolnánál.

Augusztus 2-án (vasárnap) **14 órakor** az egyesület kertlátogatási programot szervez a **Jókai-kert, Természetvédelmi Hivatalhoz**. Találkozás: a fogaskerekű városmajori végállomásánál.

CSOPORTÜLÉSEK–PROGRAMOK

Az egyesületi programok nyilvánosak és a belépés díjtalan!

Fotós csoport: minden hónap **első keddjén 16 órától**

Panteon csoport: minden hónap **második szerdáján 16.30 -tól**

Közlekedési csoport: **minden szerdán 17 órától**

Június-július-augusztusi vetített képes előadásainkkal kapcsolatban kérjük, figyeljék egyesületünk honlapját! (www.varosvedo.hu)

Templomtörténeti csoport: legközelebbi összejövetelüket **június 10-én** (szerdán) **16:30-kor** tartják az egyesület földszintjén. Július-augusztusban nyári szünetet tartunk.

Környezetvédelmi csoport: következő csoport találkozásukat **június 16-án** (kedden) **16 órakor** tartják a BVE központjában. Téma: **a Környezetvédelmi Világnap (június 5.)**

Július - augusztus hónapokban nem lesz találkozásunk!

Szeptemberi találkozásunk: Császárfu kirándulás Szentendrére! Időpont: **szept. 8-a** (kedd) vagy **19-e** (szombat)! **Kérjük jelentkezzenek augusztus 25-ig és válasszanak időpontot!**

A végleges időponttal kapcsolatban pedig kérjük, figyeljék az egyesület honlapját!

Jelentkezni: 06-20-493-9011, vagy ve.vandor.eva@gmail.com

Várostarténeti csoport: június-július-augusztus hónapokban nyári szünetet tartunk!

Harangtörténeti csoport: **június 23-án** (kedden) **16:30 órakor** Millisits Máté *Útmenti keresztek, harangok Budapesten* című vetített képes előadását hallhatják az érdeklődők az Egyesület vetítőtermében.

Csendvédelmi Bizottság: A Bizottság soron következő, rendkívüli időpontban megtartani kívánt ülése:

2009. július hó 15-én (szerdán) **16 óra**, a BVE központjában, Bp. V. Kossuth L. u. 14-16.

Téma: elektronikus és papírformájú kiadvány készítése.

Szőnyi István Képzőművészeti Kör: minden hétfőn **15 és 18 óra** között tartja foglalkozásait a BVE pincszintjén lévő teremben, és szívesen fogadja a festészet és rajz iránt érdeklődőket. Vezető tanár: *Ferenczi Tiborné* festőművész, művészettörténész

A nyári szünettel kapcsolatban kérjük, érdeklődjének az egyesület központjában!

I. kerületi városvédő csoport: **június 17-én** (szerdán) **Séta a Vízivárosban – a Clark Ádám tértől a Batthyány térig**. A séta időtartama kb. 1,5 óra.

Találkozásunk: **15 órakor** a **Budavári Önkormányzat Művelődési Házában** (I. ker., Bem rkp. 6.).

Július-augusztusban nyári szünetet tartunk.

II. kerületi városvédő csoport: következő csoportülésüket a nyári szünet után, **szeptember 17-én** (csütörtök) **16 órakor** tartják az egyesület Nagytárgyalójában.

III. kerületi városvédő csoport: június 22-én hétfőn 16 órakor tartják az egyesület Nagytárgyalójában (1053 Budapest, Kossuth Lajos u. 14-16. galéria)

Terézvárosi csoport: június 24-én (szerdán) **17 órakor** folytatjuk *Szecesszió a Terézvárosban* előadássorozatunkat, melynek keretében a Löffler testvérekről tart vetített képes előadást *Roszinszky Bella*.

Július-augusztusban városi sétákat szervezünk: az időponttal és a részletekkel kapcsolatban kérjük, figyeljék honlapunkat (www.varosvedo.hu).

Erzsébetvárosi Helytörténeti Klub: június-július-augusztus hónapokban nyári szünetet tartunk!

Józsefvárosi csoport: június-július-augusztus hónapokban nyári szünetet tartunk!

Kőbányai csoport: Legközelebbi összejövetelüket **június 18-án** (csütörtökön) **17-19 óra között** tartja a Kőbányai Helytörténeti Gyűjteményben (X. ker. Budapest, Halom u. 37/b). Minden érdeklődőt szeretettel várnak *Dr. Keresztes Sándorné: Gyere velem...* című előadására. (Barangolás Magyarországot bemutató levelezőlapok között.) Ugyanitt a helytörténeti kiállítás megtekinthető: hétfő, kedd, szerda, péntek 10-14-ig, csütörtök 14-18 óráig.

XIII. kerületi Városvédő Csoport: június 16-án (kedden) **10 órakor:** Látogatás a Károlyi-palotában. Vezeti: *Maróti István. Találkozás:* az Angyalföldért Egyesületben (XIII. ker. Váci út 50.) Júliusban és augusztusban nyári szünetet tartunk!

Rákospalotai munkacsoport: Nyertes pályázat alapján a Mobilitási Hétre készítünk elő környezetvédelmi témájú programokat, így rengeteg adminisztratív feladatunk miatt külön csoportülést, előadást most nem tartunk.

Nagy tisztelettel kérünk mindenkit, hogy segítsen minket munkánkban: szeretettel várunk minden kedves felajánlót, aki gyógynövény- és haszonnövény-palántákkal tudja támogatni a sikeres programlebonolyítást.

Pesterzsébeti Városvédő Csoport: szeptember 1-én (kedden) **16 órakor** a Gaál Imre Galériában (XX. ker., Kossuth Lajos u. 39.) tartja **50. jubileumi összejövetelét** a Pesterzsébeti Városvédő Csoport. A beszámoló után előadást tart *Mester Éva* iparművész, műemlékes és ólomüveg-restaurátor.

Promontor – Tétény munkacsoport: június, július, augusztus hónapokban nyári szünetet tartunk!

Soroksári Grassalkovich Kör: következő összejöveteleiket **június 11-én, július 9-én és augusztus 13-án** (csütörtöki napok) **17 órakor** tartják a Közösségi Házban (Bp. XXIII. kerület, Grassalkovich út 154).

Aranytíz Helytörténeti Klub: minden hónap utolsó csütörtökén 17 órakor az ARANYTÍZ (Budapest V. ker. Arany János utca 10.) Leonardo termében.

100 éve, 1909. június 28-án született Dr. Gáll Imre gyémánt- és rubin-díjas kultúrmérnök a Duna-hidak történetének ismerője, műemléki könyvek írója. Magyarország és Budapest világöröksége hiányos lenne gyönyörű hídjaink nélkül. Az értékes hídjainak kutatója és neves publikálója. A budapesti hidak történetének és múltjának ügye rajta keresztül összefügg a városvédő mozgalommal. Ilyen volt például a Roosevelt téren 1999-ben (150 éves a Lánchíd!) elhelyezett emléktábla nevezetes ünnepe és a Szabadság híd díszvilágításának ügye. Egykori nevezete diákja volt a Eötvös gimnáziumnak, a 150 évfordulón rendezett ankéton még jelen volt 2005-ben. Július-augusztusban a Helytörténeti Klub nyári szünetet tart!

Rákoshegyi Bartók Zeneház (XVII. kerület, Budapest - Rákoshegy, Hunyadi u. 50.)

Programjaik olvashatók a www.bartokzenehas.hu honlapon!

TAGTÁRSAINK ÍRJÁK

A Környezetvédelmi Csoport hírei

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat - látva a lakótelepi gyermekek szabadidős elfoglaltságának hiányosságait, 1998-ban *Játszva megelőzni* címmel széles rétegeket érintő programot indított el, először Budapest III. kerületében. A Játszótér programot indításkor a Soros Alapítvány finanszírozta, ma már működtetésüket pályázati és önkormányzati pénzek biztosítják.

A program keretében olyan játszóterek, játszóházak jöttek létre, ahol szakképzett szociálpedagógusok várják ingyenes foglalkozásokkal, klubokkal a környék családait, a céltalanul csavargó kiskamaszokat. Alapvető feladata, hogy gyakorlatilag észrevétlenül – a játékon keresztül – szocializáljon, közvetítsen normákat, fejlesszen készségeket. A környezettudatos gondolkodás elsajátítását szolgálják az évszakköszöntő rendezvények.

A folyamatos nyitva tartást a játszótereken felépített 100 m²-es játszóházak létesítésével teremtették meg, amelyek lehetővé teszik, hogy a látogatók rossz idő esetén is részt vehessenek programjainkon. Az épületben játékkölcsonzót alakítottak ki, hogy senkinek se kelljen otthonról játékot hoznia. Emellett a játszóházakat mosdókkal, pelenkázó-helyiséggel, telefonnal, elsősegély-felszereléssel is ellátták.

A biztonságos használat érdekében a játékszereket korcsoportonként elkülönítve helyezték el. Az esztétikus kialakításon és a biztonságos működtetésen túl minden betérő gyermek számára, érték- és normateremtő programokat szerveznek a játszóteren.

A szociálpedagógus munkatársak gyerekek és felnőttek számára egyéni, csoportos valamint közösségteremtő elfoglaltságokat szerveznek, miközben bizalmas, közvetlen kapcsolatot építenek ki velük. A játszóter várható eseményeiről hírt adnak a kerületi, városi lapokban, illetve a havonta 1200 példányban megjelenő *Tündérgert* című játszóterei újságukban. A májusi számban például arról írnak, milyen szokások kapcsolódnak a Pünkösdhöz.

A játszótereket főleg a kismamák, az óvodások és a kisiskolások látogatják, de nagy számban előfordulnak kis- és nagykamaszok is. Rendszeresen felkeresik a környék iskolái és gyermekcsoportjai. A szünidei és hétvégi programok különösen fontosak a csellengő gyerekek számára, hiszen ilyenkor az intézmények többsége bezár, ezért ebben az időszakban a legmagasabb a látogatottsági arány. Fontos szerepük van a Játszóterei programoknak az „unalombűnözés” megelőzésében is, hiszen az unatkozó gyermekek szervezett elfoglaltságot találnak itt, és nem a buszmegállók – HÉV ülések rongálásával, facsemeték kitörésével vezetnek le energiáikat.

Ma már 13 ilyen játszóter van: hét Budapesten és hat vidéki nagyvárosban épült (pl. Szeged, Debrecen, Miskolc, Esztergom). Meggondolandó lenne még több kerületben Máltai Játszóter létesítése. Különösen indokoltá teszi ezt az a tény is, hogy egyre kevesebb család tudja táboroztatni, üdültetni gyermekeit a nyári hónapokban. A Máltai Játszótereken szakszerű felügyelet mellett, ingyenes foglalkozásokkal várják csemetéinket, akiket itt biztonságban tudhatunk.

Hogyan létesülhet ilyen játszóter? Szívesen átadom az ezzel kapcsolatos információkat, érdeklődés esetén.

ve.vandor.eva@gmail.com, 20/493-9011

Vándor Éva

A II. kerületi csoport majálisa a MALOMTÓNÁL

Május 1-jén délelőtt, 10 óra után találkozott hattagú kis csapatunk a Lukács kertben, hogy folytassuk az elmúlt hónapban megkezdett takarítást a Malomtó körül. A munkát most is Balatoni Erzsébet szervezte meg.

A helyszínen legnagyobb meglepetésünkre egy bűvárruhába öltözött fiatalember nyitotta ki a kaput, akiről hamarosan kiderült, hogy nem akárcsi! Gyurka Zsoltnál tájékozottabb könnyűbűvár-barlangással nemigen futhattunk volna össze, hisz jelentős szerepe volt abban a feltáró munkában, amelyben a Malom-tó forrásbarlangja, a Molnár János-barlang ismert hossza az elmúlt években néhány száz méterről több mint 5 km-re növekedett. Zsolt megnyitotta előttünk a hosszú táró lezárt ajtaját, s így mi is lejuthattunk ahhoz az áttöréshez, amivel a barlangkutatók megoldották a Molnár János-barlang hatalmas, tavas üregének, a Kessler-teremnek megközelítését szilárd talajon. Megcsodálhattuk tehát fővárosunk II. kerületének e nagyszerű természeti kincsét. A reflektorokkal megvilágított, hatalmas sziklateremben látni véltük a csillogó, melegvízű tó kristálytisza tükrén át a 20 méteres mélységben húzódó tófenék sziklabordáit is. Nagyszerű élményben volt részünk, köszönjük ezt a szép, május elsejei ajándékot.

Zsolt a kezünkbe adott egy, víz alatti felvételekkel csodálatosan illusztrált, Finnországban kiadott könyvet is, amely bemutatja a Molnár János-barlangnak az elmúlt években víz alatti munkával feltárt 5 km-nyi járatrendszerét, annak látványos természeti csodáit, és a könnyűbűvár-kutatók tevékenységét.

E nagyszerű élmény után takarítottunk is egy keveset a Malom-tó körül, de sajnos nem ezen múlik ennek a nemzeti kincsnek a sorsa. Feladatunk, hogy felhívjuk rá a figyelmet, és közösen gondoskodjunk megmentéséről és megőrzéséről!

Végül pikniket is rendeztünk, csoportunk rövid (de szándékaink szerint tartós) fennállása óta, az elsőt, amelyet reményeink szerint több is követ majd. Sós sütemény, zsíros kenyér és a hozzávaló nemes nedű is előkerült a hátizsákokból. Jó volt egy nemes cél érdekében szervezett, remekül sikerült majálison együtt lenni.

Budapesti Városvédő Egyesület II. kerületi csoportja május 18-án tartotta összejövetelét, az Egyesület Kossuth Lajos utcai székházában. A féléves működést összefoglalandó, megegyeztek abban, hogy a kerület szobrai és emléktáblái állapotának felmérése és a lista szeptemberre elkészül; miután a kerületnek nincs önálló helytörténeti gyűjteménye a június 11-én esedékes kerületi közmeghallgatáson felszólalnak a gyűjtemény létrehozása érdekében. Ismét felvállaltak egy takarítási akciót, június 6-án, a Malomtó területén, illetve felveszik a kapcsolatot a II. kerületi helyi lokálpatriótákkal a Gül baba-türbe környékének rendbehozatala érdekében. A BVE most alakult III. kerületi csoportjával is tervezik felvenni a kapcsolatot.

Roboz Judit, Dr. Czaga Viktória és Dr. Dénes György

Felfedező utak Óbuda-Újlakon

A III. kerületi városvédő csoport sétája, 2009. május 16.

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata és a BVE nemrég megalakult III. kerületi városvédő csoportja közös szervezésében történt a városi séta május 16-án. Szabó Magdolna, Óbuda-Békásmegyer alpolgármestere bevezetőjében ismertette az idén 107 éves Árpád Gimnázium történetét; a beszélgetés során kiderült, hogy a résztvevők közül jó néhányan ezen iskola padjait koptatták. Az alpolgármester asszony arról is beszámolt, hogy a gimnázium közelében lévő kis teret a Katynban kivégzett lengyel áldozatok emlékére nemrég nevezték el Katyni mártírok parkjának. Az Önkormányzat részéről Somlói Viktória volt a séta főszervezője, ő a „Felfedező utak” mozgó rugója.

A séta következő előadója Sipos Gábor kerületi főépítész volt, aki Óbuda-Újlak rendezési tervének koncepciójáról és a Budai Promenádtól beszélt. Miközben a csoport még a főépítészt hallgatta, a háttérben már felbukkant a következő állomás, a Városi Házak. A Városi Házak 1928-ban épültek, tervezői Hikisch Rezső és ifj. Paulheim Ferenc voltak. A Városi Házakat két, a Bécsi úttal párhuzamos utca osztja három hatalmas tömbre. Utunk innen a szomszédos Budapesti Műszaki Főiskolára vezetett, ahol az intézmény képviselőjében Gáti József kancellár tartott előadást a Főiskola oktatási koncepciójáról. Az épület 2005-ben készült el, tervezője, Bérces László építészmérnök Budapest Építészeti Nívódíjat és Homlokzat Nagydíjat kapott. Az aulában a Bánki Donát Emlékiállítás is meg lehetett tekinteni, majd az építész, Bérces László beszélt a tervezés fázisairól.

Az új épületegyüttes megépülését régészeti feltárás előzte meg, a területen a római korban temető volt. Az ásatásról, az előkerült sírokról és azok leletanyagáról az Aquincumi Múzeum régésze, Anderkó Krisztián tartott előadást. A temető kiemelkedő jelentőségű lelete volt a lovakkal együtt elföldelt kelta-eraviscus kocsi (rómaiaktól átvett szokás, miszerint a halottak túlvilági utazását kocsin képelték el), melynek városi környezetben, városi temetőben való előfordulása ez ideig egyedülálló Kelet-Pannóniában. Az udvaron egy üvegfelület alatt kiállító helyiséget alakítottak ki a különböző temetkezési módok bemutatására.

Papp Tímea

a III. kerületi városvédő csoport vezetője

Budai hírcsokor

Több, mint 200 új kisvasutast avatnak fel június 13-án: a Gyermekvasúton legalább 20 éve nem voltak egyszerre ennyien.

A Gyermekvasút hagyományos, motoros és gőzmozdonyos szerelvénye is részt vesz a Múzeumok éjszakáján, az utasok a János-hegyi Kilátóba is felmennek.

Hetvenöt éve, 1934-ben jelent meg Dr. Strömpl Gábor átdolgozásában a Thirring Gusztáv-féle *Budai hegyek útikalauz*, amely azóta is a legjobb kiadású és a legjobban tagolt, illetve szerkesztett könyv a fővárosi- és környéki hegyekről. A későbbi hasonló munkáknak is alapjául szolgált, sőt aki ma lapozgatja, az is megismerheti belőle a környéket

A Mária Út egyik elágazásának felfestése hamarosan elkezdődik, a Budapest – Csobánka – Pilisszentkereszt – Dobogókő – Esztergom szakaszon, amely a későbbi észak-déli tengely részét képezi majd. A jelek kék „m” betűt formáznak majd, hogy a fő zarándokúttól megkülönböztethető legyen.

Hetven éve a máriaremetei szurdokvölgy kőbányászatának beszüntetése érdekében a Magyarországi Kárpát Egyesület természetvédelmi bizottsága beadvánnyal fordult az országos Természetvédelmi Tanácshoz.

Kertész István

Jeles évfordulók

Három építészünkről emlékezünk meg, akik 125 éve születtek és meghatározói voltak a 20. század első felében a városkép kialakításának.

Kozma Lajos (1884. június 3. Kiskorpád-1948. november 26. Budapest), nemzetközileg is elismert építész, Kossuth-díjas iparművész és grafikus. Budapesten 1902-1906 között a József Nádor Műgyetem végezte tanulmányait. Franciaországban ösztöndíjasként 1909-13 között tartózkodott. Itt Henri Matisse-tól tanult festészetet. Hazajövele után néhány évig Lajta Bélánál dolgozott. Később az Iparrajziskola tanára. 1913-ban szervezte meg a belsőépítészettel foglalkozó Budapesti Műhelyt (Szabadság tér – Vécsey u. sarok). Sokat merített a népművészetből. Erdélyi és somogyi tanulmányútján Kós Károly, Györgyi Dénes, Jánszky Béla a – Fialatok Társasága – tagjaként járták az országot, gyűjtötték a népi faragóművészet szép motívumait. Rajzolták a falusi épületek, templomok stílusjegyeit, amit később saját tervezésükben felhasználtak. Már 1911-ben a KÉVE kiállításon bútorterveivel, illusztrációival szerepelt. Az I. világháború alatt és után főleg grafikával foglalkozott, mivel baloldalisága miatt nem jutott megbízásokhoz. Kozmára a precizitás, a modernre való hajlam, a népies naivitás volt jellemző. Az 1920-as években a népi barokkhoz és népművészethez kapcsolódó könyvillusztrációinak, fametszeteinek nagyobb részét a Kner Nyomdának készítette. Kner Imre házáat 1925-ben Gyomaendrődön (ma, múzeum) is ő tervezte. 1930-tól már a funkciók és a formaszépség került előtérbe. 1941-ben Zürichben jelent meg a „Das neue Haus” (Új ház) c. kötete, a korszerű lakóépület tervezéséről. 1945 után a FKT tagja. 1946-tól az Iparművészeti Főiskola igazgatója. 1947-től a Műgyetemi katedráját is visszaadták. Sajnos korai halála meggátolta, hogy a pályáján újra kibontakozzon. 2006 novemberében az Iparművészeti Múzeumban a kiállítását Ráday Mihály elnökünk nyitotta meg. Az általa tervezett épületek nagy része ma is áll. Ezekből válogattam:

II. ker. Margit krt. 55. Átrium ház, alsó szintjén a filmszínházzal (1935)

II. ker. Berkenye u. 12. lakóház Magyar Lajos gyárigazgató részére (1936-37). Az emeleti lakás bútorzatát, teljes berendezését is Kozma tervezte; azóta átalakították.

II. ker. Napraforgó u. 6-8. ikervilla (1931)

V. ker. Kossuth L. tér 13-15. Elysée kávéház (1933) és a Nyugati téren a Lipót krt. 32. alatt a Vígszínház kávéház kialakítása (1934) valamint a Martinelli téri Rózsavölgyi Zeneműbolt berendezése (1913, már nincsenek meg).

V. ker. Vadász u. 29. Üvegház, kereskedelmi és raktárközpont (1934), (ma egy része kiállító helyiség). A ház falán emléktábla.

V. Régiposta u. 13. bérház (Dénes Vilmosmal) homlokzatán Kovács Margit kedves Postakocsi reliefjével.

VII. ker. Rákóczi út 74. Régi Divatcsarnok (1926), 1956-ban kiégett.

Lupa-szigeti saját nyaralója (vasbeton erkéllyel, 1934-35).

Türje (Zalában) vidéki villa (1934). Családi- és bérvillái a modern építészet jelentős alkotásai.

1929-től 38-ig szinte minden száma a Tér és forma szaklapnak tudósított munkásságáról.

1935-ben írta magáról: „Jöttek jó emberek és rendeltek nálam könyvet, bútort, lakást, házat... Igyekeztem derekasan megfelelni a feladatnak, és gyönyörű erőpróbának éreztem az új lehetőség, a szokás és a felszabadulás küzdelmét...” Sírját a Kerepesi temetőben találjuk. (34/2 parcella).

Szivessy Tibor (1884. szept. 29. Szeged-1963. nov. 22. Budapest) aranydiplomás építész-mérnök. A Budapesti Műegyetemen, majd Berlin-Charlottenburgban a főiskolán végezte tanulmányait. 1907-ben diplomázott Münchenben. Először Berlinben, tervezőirodákban dolgozott, majd Budapesten 1909-ben saját irodát nyitott, ezt 1949-ig tartotta fenn. Lechner Ödön hatása kimutatható munkáiban. Terveit nagyrészt Jánszky Bélával közösen készítette, 1909-16-ig, később 1925-32-ig. Ilyen munkájuk a kecskeméti művésztelapi villák (1912), a Ferencvárosi Torna Club sporttelepe és klubháza (1913-15), Márkus Emília hűvösvölgyi villája (1913), a Fórum (Puskin) mozi belső kialakítása (1926), az Uránia Filmszínház átépítése, a Benczúr mauzóleum Benczúrfalván (1924). A pesterzsébeti reálgymnázium tervével kiérdemelték a Lechner Ödön Társaság aranyérmét. Élete végéig több mint 200 megvalósult műve ismert. (Középületek, bérvillák stb.) 1949-59-ig az Általános Épülettervező Vállalatot irányította.

Jánszky Béla (1884. júl. 19. Ózd-1945. nov. 20. /jan.16?/ Budapest) 1906-ban szerzett építész oklevelet a Budapesti Műegyetemen. Schulek Frigyesnél tanult középkori építészetet. Rá is nagy hatást gyakorolt Lechner Ödön magyar-szecessziós stílusa. Többször jártak gyűjtőúton Erdélyben. Velük együtt a fiatal építész generáció színe-java, Kozma Lajos, Tátray Lajos, Medgyaszay (Benkó) István, Kós Károly, Györgyi Dénes és mások tettek rendszeresen országot bejáró expedíciókat. Ezen kívül Jánszky a skandináv építészetet is tanulmányozta, de Londonba, Párizsba és Olaszországba is ellátogatott. 1908-tól Kós Károllyal közösen tervezték a zebegényi Havas Boldogasszony plébániatemplomot. (A festészeti munkákat Körösfői-Kriesch Aladár irányításával az Iparművészeti Iskola diákjai végezték.) 1909-ben a Ház c. folyóiratban Kós Károllyal és Zrumeckzy Dezsővel, (Ők a Wekerle telep létrehozásánál is dolgoztak) együtt mutatták be terveiket. 1911-ben, Kada Elek polgármester a földrengés sújtotta Kecskemét újjáépítésének vezetésével bízta meg. A kecskeméti művésztelpeknél Falus Elek, Grünwald Béla és Szivessy Tibor a munkatársai (1910). A Tanácsköztársaság idején készítette el Budapest újjáépítésének tervezetét. Jelentős szakirodalmat is összeállított. (Pl.: A magyar formatörekvések története építészetünkben 1929.) Hosszú ideig első mestere volt a MÉSZ-nek.

Mindháromuk szerepe jelentős volt a magyar építészet jövőjének formálásában.

Összeállította: dr. Horváth Péterné

Az V. kerületbe érkezett a dombóvári Kossuth-szoborcsoportról készült kiállítás

A Kossuth szoborcsoport felavatásának 80. évfordulóján, 2007. november 6-án Dombóvár városa kezdeményezte az emlékmű és környezetének, a Szigeterdőnek Nemzeti Emlékhelyé nyilvánítását. Egy évvel később Pécsen mutatták be a *Szobor és ünnep született* című kiállításon a Kossuth szobor történetét táblákon, Tillinger Sándor pécsi fotográfus művészi fotóival kísérvé. A kiállítás országos körútján Budapest V. kerületébe érkezett, ahol a Kossuth-szoborcsoport eredeti helye volt. Vízy László beszélt a szobor történetéről.

„... Néhány napja múlt, 115 éve annak, hogy Kossuth Lajos Turinban április 12-én Húsvétkor, Nagyhéten elhunyt. A hír 1894-ben órákon belül elterjedt Magyarországon. Nagypénteken volt az esemény, a diákok nagy része már a húsvéti szünetet élvezte, néhányan azonban rozsnói diákok a hír hallatára meghúzták a Diáktemplom harangjait – nagypénteken, amikor „a harangok Rómába mentek.”

Kossuth halálakor már több város díszpolgára volt, de magyar állampolgárságát vissza nem kapta, mert azt a császártól és királytól kérnie kellett volna. A megemlékezések és emlékművek állításának igénye azonnal megnyilvánult, sorra helyeztek el az ország nagy városaiban és falvaiban is Kossuth-szobrokat. Megindult a gyűjtés a Kerepesi úti temetőben elhelyezendő mauzóleum céljára.

Az országban elsők között Rozsnyón, 1908-ban helyezték el Róna József Kossuth-szobrát. Ugyanakkor ott a főtéren Andrassy Dénesné emléksobrát Horvay Jánostól (Belváros-Lipótváros testvérvárosa Rozsnyó).

Horvay János Pécs város szülötte (135 évvel ezelőtt 1874, május 27-én). Bécsi tanulmányai után Róna József és Stróbl Alajosnál tanult. A pécsi Zsolnay Vilmos szobor művészeként Stróblt kérték fel, ő azonban maga helyett Horvayt ajánlotta.

Mai témánk, a Dombóváron elhelyezett Kossuth-szoboregyüttes Horvay János alkotása. Budapest főváros 1903-ban indította el a gyűjtést, majd pályázat útján 1908-ban kapta meg a megbízást Horvay a Kossuth szoborra. A szobor együttes az első felelős és független magyar minisztériumnak állít emléket. Központi alakja Kossuth Lajos, a „magvető”. Batthyány Lajos gróf miniszterelnök a törvénykönyvvel mögötte állt, a sorban a miniszterek következtek: báró Eötvös József, Klauzál Gábor, Mészáros Lázár, Szemere Bertalan, Esterházy Pál Antal herceg, Deák Ferenc, gróf Széchenyi István – egy-egy, illetve kettős csoportot alkotva.

A szobrot 1927. november 6-án avatták fel, százezres ünneplő közönség jelenlétében. Ekkor kapta az Országház előtti tér a Kossuth Lajos nevét, március 15. ünnepnapját ekkor iktatták törvénybe.

(1902-ben Horvay első Kossuth szobrát Cegléden állították fel. Ennek másolatát helyezték el – mellékalakok nélkül – New Yorkban 1928. március 15-én. A jeles napon, Amerikába utazott Alpár Ignác építész is. Ez a tény is mutatja milyen rangja volt egykor az építészek.)

A budapesti Kossuth-szobor itt állott 1848. centenáris ünnepségein is. 1950 körül eltávolították, hogy helyén egy új szobrot emeljenek. A Horvay-féle szobrot szétszedve előbb az Új Köztemetőben tárolták, majd Dombóvár tanácselnökének javaslatára Dombóvárra szállították. 1987-ban műemléki nyilvánították - ritka az olyan XX. századi emlékmű Magyarországon, amely műemlék is egyúttal. Még Stróbl Alajos méltán híres szobrai sem szerepelnek a műemléki jegyzékben. A Ligeterdőben, műemléki értékű tervezéssel ugyan, de az elhelyezést kérő szándékával ellentétben nem maradt együtt a kompozíció, hanem a szoborcsoportot elemeire szedve helyezték el. Ma már megérett az felújításra és újabb terv készült az eredeti jellegnek megfelelő elhelyezésére. A tervezőt itt üdvözölhetjük körünkben, Wild László építész személyében.

Dombóváron, 2007-ben a szoboravatás 80. évfordulóján, a megemlékezésen magam is részt vettem. Az ARANYTÍZ Helytörténeti klubban a szobor 80 éves történetéről a megemlékezést Kriston Vízi József, a dombóvári helytörténeti-múzeum igazgatója tartotta.

Kossuth Lajos, mint a felelős magyar kormány pénzügyminisztere, a Kossuth-bankó kibocsátója, később a Honvédelmi Bizottmány elnöke, a magyar állam függetlenség képviselője, a magyar demokrácia legnagyobb alakja. Nem véletlen, hogy a washingtoni Capitoliumban az európai államférfiak közül csak az ő szobra látható. Emléke él, nemcsak a nemzetben és történelmünkben, hanem az egyes emberekben is. „Kossuth apánk”, ahogyan a nép nevezi és őrzi emlékét - személyes élményeken keresztül is. Nekem például részem lehetett a sors jóvoltából mint műemléki felügyelő közreműködni a mauzóleum felújítási munkáiban. Idézem Kossuth szavait, és ismét nagyapámat, Ócsvár Rezső festőművész és rajztanárt, aki – az egykor Kossuthért harangokat kongató diák – 40 éves tanári működése után azt írta visszaemlékezésiben, és üzenete ma is példa: a munka gyümölcse a nemzeté!”

Vízy László

Jézus Testvérei Ökumenikus Rend Missziói és Környezetügyi Központ

A jelenkor egyházának tagjai, társadalmunk információs rendszerén keresztül jól megértették, hogy az emberiség kibontakozásának menetében az ipari forradalom rendkívüli változásokat hozott. Ezek közül számosat megtanultak kezelni az érintettek, azonban a környezetvédelem, a teremtés integritásának a kérdését hosszú ideig a kis jelentőségű problémák közé sorolták. A közösség tagjai azonban elfogadták a témakörben érdekelt tudományos és politikai erők állásfoglalását és 1971-től, országunk stockholmi programjának kidolgozásával párhuzamosan mind több figyelmet fordított e feladatok tisztázására és a magatartásformák valamint az életvitel helyes kialakítására.

A proletárdiktatúra adottságai között világos volt, hogy a Krisztushit és a társadalmi lét együttélését dialektikus rendszerben kell megvalósítani. Ezért minden, hivatalosan elismert vagy túrt helyen és a visszavonultabb közösségekben nagy hangsúlyt helyeztek, 1956-tól kezdődően a társadalmi haladás és az országépítés segítségének a feladataira, de ezzel együtt mindkét helyen jól érthetően képviselték a megoldás transzcendens összefüggéseit.

Természetes, hogy a rendszerváltás után azonnal éltek az új, európai stílusú lehetőségekkel és gondolkodásmódjukat valamint életvitelüket nyilvános szervezeti keretek között fejezték ki. E fejlődési rendszerben magától értetődő, hogy 1991-ben már létrehozták a Környezeti Központot (Missziói és Környezetügyi Oktatási Központ), majd ezzel egyidőben kidolgozták a kapcsolódó társadalmi szervezet alapító iratát. A megfelelő egyeztetések után 1993-ban megkapták a bírósági bejegyzésre vonatkozó határozatot. A szervezeti-jogi keretek kialakítása mellett megkezdték a széleskörű nyilvános munkát is és 1991 őszén már

környezeti konferenciát tartottak egyházi keretek között, jelesül a Budahegyvidéki Evangélikus Egyház templomában kápolnájában). A mindenkori társadalmi nyitottság kifejezéseként már 1992-ben megjelentek a Fasori gimnáziumban, kétnapos környezeti Világnapi, Teremtési Ünneppükkel, miniszteri bevezető előadással.

Az esélyegyenlőség gondolatát saját adottságaik között az egyházak egyenrangú szereplőként történő kezelésével valósították meg és helyet biztosítottak nem egyházi szervezetek számára is. Örömmel vették, hogy a Természet és Környezetvédő Tanárok Egyesületével már annak alapítás-előkészítésétől számítva mindmáig tartó együttműködés alakulhatott ki. Ekként vált a Rend működtetésével élő MKK a már működő oktatóközpontok hálózatának majd a KOKOSZ-nak (Környezetvédelmi Oktatóközpontok Országos Szövetsége) tagjává.

Prof. Dr. Széchezy Béla József

UTAZÁSI AJÁNLATOK

Neoline Utazási Iroda „Kalandozás” 1088 Budapest, Szentkirályi u. 5.	Eng.sz.: U-714/2006.
Tel.: 318-8064, fax: 317-1056,	e-mail: kalandozas@t-online.hu www.kalandozastravel.hu

június

03.	Bécs - Nemzeti Könyvtár	5.290,-
10.	Bécs - Zsidó emlékek nyomában	5.290,-
14.	Romantikus osztrák várak (Grafenegg)	6.490,-
20.	Rózsanapok Baden bei Wienben	5.990,-
20.	Bécs - Operaház	5.290,-
24.	Híres almateretek - Sárospatak	6.490,-
27-28.	Hajdú emlékek - Hajdú városok	15.600,-

július

01.	Bécs - Parlament	5.290,-
04.	Tolna megyei várak	5.490,-
1-12.	A Dráva mente és az Ormánság	16.900,-
11-12.	Haydn Eisenstadtban (halálának 200. évfordulójára) - Újdonság	17.900,-
12.	Szelídi-tó	3.900,-
18.	Pannonhalma	4.490,-
18.	A Schwarza-völgyében - Újdonság	6.690,-
25.	A Felvidék kincsei - Krasznahorka és Betlér	5.790,-
26.	Fejér megye legszebb kastélyai	3.490,-

augusztus

01.	Bécs - Schönbrunn	5.290,-
01.	A Felvidék kincsei - Trencsény és Bajmóc	5.990,-
08.	Romantikus osztrák városok (Baden bei Wien, Wiener Neustadt)	5.790,-
09.	Szigetközi barangolások	5.490,-
15-16.	A Bódva völgyében	15.900,-
20.	Debreceni virágkarnevál	5.290,-
21.	Romantikus osztrák várak - Astetten-Maria Laach-Aggstein - Újdonság	7.690,-
29.	Bécs - A Habsburgok nyughelye: a Kapucinusok kriptája	5.290,-
29.	Romantikus osztrák várak - Fraknó vára	5.690,-

A BVE havonta megjelenő bulletinje

Az Értesítő kiadását a Fővárosi Önkormányzat támogatja.

Telefon, fax: 321-1696

OTP 11705008-20092737-00000000

Adószám: 19729224-1-41

e-mail: budapesti@varosvedo.hu

honlap: www.varosvedo.hu

1053 Budapest, Kossuth L. u. 14-16.

Szerkesztői munka: Hegedűs Attila András

A kiadásért felelős: Götz Eszter